

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro Ungaria:
pe un an . . . . 20 cor.
pe 1/2 an . . . . 10 „
pe 1/4 an . . . . 5 „
pe o lună . . . . 2 „
N-ril de Duminecă pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-utca nr. 20

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrisori nefrancate nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Liceu de fete în Arad.

În vremurile din urmă instrucția fetelor a luat un avânt însemnat. Chiar la noi în patrie, ne mai vorbind de străinătate, unde, ca de pildă în Belgia și Franța, la universități numărul studentelor crește în fiecare an, după cum se sporește și în Rusia și România.

Acum e vorba să se întemeieze în Arad un liceu pentru fete. Inițiatorul acestei întreprinderi este profesorul Dr. Hunyady József, profesor la liceul din loc, care deja de astă toamnă a deschis, după cum am arătat, curs de limba latină cu scop ca fetele absolvente de școli civile să poată da un examen de echivalență pentru a intra în liceu. Dr. Hunyady este ajutat de domnul Jancovics Ferencz, profesor la liceul real din Arad.

Amândoi au trimis un apel în care consultă publicul mare. Vor să știe anume, cam câte eleve pot să aibă deschizând în viitorul an școlar liceu de fete, și anume cl. I, ear elevele de clasa V ar da examen la liceul local. Bine înțeles, pentru cl. I și ce vor urma, se va exopera dela minister concesie de a elibera certificate valabile. Va să zică liceul ar fi de caracter public. Taxele sunt 30 coroane pe lună; dacă se vor înscrie însă în clasa I cel puțin 20 eleve, didactul va fi numai 20 coroane pe lună. Se planuiește d'asemenea înființarea unui internat, unde pentru taxa de 70 coroane lunar s'ar da elevei toată întreținerea.

Nici îndoială nu încap, că noul liceu ar fi cheinat să umple un gol simțit. Mai presus de toate s'ar deschide o cale către instrucția superioară a fetelor talentate.

Și din punctul acesta de vedere inițiativa susamintiților profesori merită

toată lauda. Ear la stima și considerația obștescă, prin urmare și la tot spriginul au cu atât mai mare drept, cu cât pe lângă că ei sunt distinși profesori, dar mai urmăresc și scopuri filantropice: elevele s'erace dar talentate li-s'ar face mari înlesniri, dându-li-se instrucție gratis. Și aceasta fără osebire de confesiune ori naționalitate.

Eată de ce am ținut să tratăm la acest loc de frunte despre inițiativa d-lor profesori Hunyady și Jancovics și să atragem luarea aminte asupra liceului de fete din Arad și a publicului românesc.

Obstrucția din Dietă se vede că începe a îngriji pe guvernanti. Asta se poate deduce nu numai din articolele violente ale preset guvernamentale la adresa opoziției, dar și dintr'un articol al ziarului „Budapesti Hirnap”, care în numărul său dela 8 Martie n. scoate în relief îndeosebi un lucru: obstrucția face plăcere mai ales partidelor din Reichsrath, care cu mândrie și drept cuvânt pot zice, Coroanei și întregii monarchii: eată, noi, cei care stăm înverșunați, când vorba a fost de armata comună, am votat fără nici o dificultate proiectul de lege; Ungurii însă, cei prețioși leali, de luni de zile atacă în chipul cel mai detestabil armata împărătească.

Numitul ziar spune că atitudinea aceasta a opoziției maghiare aduce un rău incalculabil cauzei maghiarismului.

Solidaritatea slavă. Prigonirile din urmă îndreptate de procurori împotriva lupătorilor slavii a avut darul să deștepte la solidaritate de rasă și pe Slavii din Austria. Astfel „Galicianii” din Lemberg a scris în luna trecută un cichințreg de articole în favorul Rutenilor, arătând cum pentru a-i maghiariza pe aceștia, puterea de stat nu permite intrarea în Ungaria a nici unui fel de scriere

ruteană. Rutenii din Galiciia trebuie să sară în apărarea fraților lor din Ungaria.

Dr. Adolf Pilat, mare financiar cel, director de bancă, a scris apoi un studiu, în care după ce arată câte sufer Slovaci, conchide că Cehii, cu ajutorul băncilor lor, trebuie să vină în ajutorul desrobirii economice a Slovaciilor; despre a caror rededeptare națională aduce de altfel mai multe probe.

„Narodny Liszt” din Praga, precum și „Császár” scriu d'asemenea articole pledând pentru ajutorarea Slovaciilor ear un ziar din Laibach ataca pe Unguri pentru că ei prigonesc pe Sloveni, Venzi și Croați.

Ziarul slovean își termină articolul astfel:

„Zilele dualismului sunt numărâte. Ear temeul pe care se va reclădi monarchia Habsburgilor nu poate fi decât federația națională cu împărțire după teritoriul de limba”.

Situația parlamentară.

Din peana contelui Andrássy Gyula a apărut zilele acestea într'o revistă din Budapesta un interesant studiu teoretic despre obstrucția parlamentară.

Fiindcă autorul pornește din aprecierea obstrucției ce se petrece în parlamentul din Budapesta, vom reproduce și noi unele părți din acest articol viu comentat în presa maghiară, părți care trec peste marginile teoriei și aduc puțină lumină și asupra contraverselor dela ordinea zilei.

Obstrucția — zice autorul este falimentul sistemului reprezentativ de ori-ce formă. Obstrucția pregătește terenul absolutismului, care a crescut totdeauna din erorile sistemului guvernării de sine.

Guvernarea pe basă reprezentativă de fapt s'a discreditat mult în întreaga Europa.

Cât mai des și cât mai pe lung timp se atrofiază reprezentațiunea

națională, atât mai rapid îi scade autoritatea.

Și obstrucția este periculoasă mai ales dacă regulamentul respectivului parlament îi face posibilă ajungerea scopului ce urmărește; atunci nici nu este mijloc constituțional de apărare împotriva ei.

Se zice. se poate disolva Camera obstruătoare și afacerea care a dat prilej obstrucției transpusă înaintea forului națiunii.

Disolvarea Dietei este arma coroanei în contra majorității ear nu în contra minorității. Prin ea coroana întreabă națiunea: voește a da și pe mai departe mandat unui partid, care să dirigă soarta țării.

Prin aceasta dă câștig de cauză coroana națiunii.

Față de minoritatea obstruătoare însă, rezultatul nouilor alegeri nu va însemna câștig de cauză.

Minoritatea adevă nu-și poate întemeia dreptul pe aceea, că dînsa represintă voința națiunii. Din tăria propriilor convingeri, din sentimentul infalibilității, din fanatism, eventual din alte interese speciale ale ei, prinde curajul, ca în contra majorității legale să-și valideze voința sa. În față cu această tendință ce sens are provocarea la națiune?

Să presupunem, că partidul independentist de fapt zădărnicește proiectul dela ordinea de zi. Vor restitui noile alegeri ordinea constituțională?

Partidul independentist nu se poate nimici. Idealele pe cari le servește și timbrul național al programului său au înlănțuit de el unele păături sociale pe vecie. La vre-o câte-va cercuri poate conta în ori-ce împrejurări. Nu există astfel de tactică greșită care să poată nimici acest partid înrădăcinat adînc în națiune.

În ce privește deci guvernul, în cazul cel mai bun partidul indepen-

George Baritiu și amicii săi.

— Corespondență. —

(Urmare).

2. Moliciunea și desmierdările cele mai urite. Nu mi-aș fi putut închipui atîta necredință și atîtea fărădelegi între cei căsătoriți nici odată, dacă n'aș avea în toate zilele pilde înaintea ochilor. Și ce? chiar între familiile cele mai însemnate. Aici de obște se crede că nu e' nici o rușine, cel puțin nu e păcat ca căsătorii să aibă și amoruri urite, mulțea spre pildă să mai aibă și pe alți bărbați și din împotriva!

Insurătoarea și mărișul este ca tocmeala cu sluga pe care îl ții până-ți place, apoi îi dai drumul. Preotul pentru vre-o câțiva sfanți te cunună, dacă nu în orașul acesta în celalalt, cu ori-cine. În Cernăți din întemplantare se vorbea într'un loc de unul care are trei neveste în trei orașe și cu toate e cu nunat fără a fi despărțit de vre-una! Am auzit apoi că de ăștia sunt mai mulți. Asta vine din lipsa pravilei politico-bisericești. În punctul acesta guvernul nostru se vede că nu știe, că punctul acesta este cel mai delicat în stat, pentru-că se ține de împopulație, de creștere, de baiera cea mai trebuincioasă în viața socială și ș. c. l.

Tac lucsul cel grozav mistuitor, tac vicleniile ș c. l. Aceste cu atât sunt la noi mai primejdioase, cu cât abia începem a trăi politicește. Într'o țară, care prin înflorirea sîrguinței naționale a ajuns la o bogăție cu prisos, apoi domnește pacea și liniștea, acolo lesne s'a născut mai la urmă lucsul, apoi moliciunea ș. c. l. Dar la noi toate sunt dea îndărete-

lea. Slăbiciunile la care au venit alte neamuri mai la urmă din îmbelșugare, noi le avem la început în cea mai mare săracie. Unde o să easă asta, nu știu. Mie-mi e teamă. Dela generația ce este acum în mânele noastre nu știu ce o să așteptăm. Eu încă nu pot aștepta bine din cele ce sunt până acum, fălească-se cu' îi place în civilizația noastră, laude înaintările în literatură; pe mine, căruia îmi place a cerceta lucrul mai la rădăcină și a privi în viitor, nu mă va înșela forma din afară nici odată.

Dar eu văz că am făcut o abatere prea mare. Aș vrea să mă întorc la scrisoarea din 20 August. Am vorbit acolo despre neunirea și nestatornicia noastră, despre silințele ce se ved aici țintite tot la lucruri ușoare, despre umatul acestor științe, care este, o spoitură din afară. Acest stat al lucrurilor nu poate să rămâie mult; au de rămâie, atunci nu știu unde o să eșim.

Moldovenii ne întrec și ne-au întrecut. Sunt mai statornici, sunt mai serioși. Simțul național nu este așa tocit ca la noi. N'au cu adevărat atîtea titule sgomotoase, dar au minți sănătoase și asemenea porniri. Tinerii lor cari învață în Germania nu se întorc cu atîtea fumuri cu atîtea idei sublime despre sine, ca ai noștri dela Paris, unde toate le-au învățat, numai ce le trebuia, ca unor Români, nu! Afară de aceea cursul învățăturilor la ei este întocmit ca să producă oameni învățați, când noi necum cursul de filosofie, dar nici logica nu o avem. S'au întocmit patru catedre de drepturi și chea lor, dreptul naturii lipsește cu totul. Apucăm lucrurile de vîrî, neîngrijind de rădăcină. Adevărat organizația din afară, formalitățile, este mai bună decât în școlile Austriei; dar cea din lăuntru nu este așa. Cel

1) Cursul „învățăturilor de legi” (drept civil, criminal, comercial și procedură) se înființase la începutul anului 1888.

ce îngrijește de aceasta e destul de silitor, dar n'are sistemă?; apoi are sfetnici răi. Săturile noastre nu se ascultă. A te scula, asupra tuturor acestora atît va să zică, cât a-ți aprinde paie în cap. Scrisoarea mea din Foate și Nr. 16 a fost destul de tristă do- vadă pentru aceasta.

Cu toate aceste Românii noștri când ar vrea să se unească ar face mult. De aceea eu am copiat în mînt-mi un plan de a întemeia o societate națională ne-vădită (*unveröffentlicht*), a căreia mădulari să lucreze neîncetat fără a fi de obște cunoscuți. Articollii să fie în ori-ce fel de materie afară de politică, însă naționali, adevă sau de lucruri cu totul naționale, sau și de străine, numai cu aplecare la împrejurările noastre. Materia să fie pe cât se va putea mai serioasă, lucrată într'un duh pacinic. Mădulările să corespundă între sine, dar numai între sine asupra acelora ce se ating de lucrurile societății. Articollii se vor trimite la tine spre tipărire. Atunci Foaia ta ar trebui să iasă mai des, cel puțin de două ori pe săptămână câte o coală, au odată câte două coale. Numele-i l'ai da „Organ național”. Aceasta o împărțaiți pretinului Aron și o află cu cale. De-ocamdată noi doi, al treilea D. Tîpar, apoi tu ca redactor am fi de ajuns, pe lângă alți articoli ce se vor trimite de cătră alții..

(Va urma).

2) Directorul școlilor era comisul Petrache Poenaru, elevul și biograful lui Lazar.

3) La solicitările de-acost fel, care-l veneau din Craiova, București și Blaj, G. Baritiu răspundea în Gazeta dela 13 Oct. 1888 (Pag. 80) că foile lui nu pot eși mai des, pentru-că nu au nioi 500 abonați!

dentist ca opoziție serioasă va ajunge ear în Dietă. Ar fi în aceeași situație ca cea de astăzi. Dacă are azi dreptul a obstrua un proiect, îl va avea și după alegeri. Dreptul și-l întemeiază și astăzi numai pe convingerea că nouile sarcini nimicesc națiunea și că este intolerabil organismul actual al armatei, pentru care se pretinde jertfă. Se va sguđui oare această convingere a lor, dacă majoritatea alegătorilor mărturisește alte vederi?

•Intrebarea va fi deci: de fapt fost-a dator guvernul a aduce în judecata forului națiunii vre-un regulament înainte de punerea lui în aplicare?

•Presumpția întărește totdeauna, că sub durata legală a mandatului, parlamentul poate hotărî liber după convingerea și conștiința sa. Aceasta este datorința constituțională ce-i incumbă...

•Obstrucția, ca armă a teroarei parlamentare poate fi legitimă dacă țintește apărarea în contra terorizării majorității.

•Dacă opozițiile azi ar recurge la obstrucție, nu s'ar putea provoca la necesitate inexorabilă. Dacă azi ar pași pe terenul terorizării, toată responsabilitatea indivisă ar cădea asupra lor.

•Nici ei singuri n'au susținut că sistemul actual ar fi teroristic, brutal. Pe dealtă parte guvernul actual a fost de multe ori învinuit că este până la slăbiciune îngăduitor față de opoziție.

•Dacă obstrucția trecută a avut de scop frângerea majorității, cea de acum ar rehabilita numai guvernarea teroristică, pentru-că la aparență ar da dreptate acelor politicieni, cari au susținut că este un idealism naiv a voi a governa cu lege drept și dreptate.

•Pân'aci am ilustrat boala obstrucționismului. Acum să vedem remediile, cari se pot întrebuița în contra ei.

•Alegerea nouă, cum am văzut, numai rar poate ajuta. Armă de tactică poate fi, care eventual pregătește calea izbândei, *izbânda însă numai frângerea obstrucției o poate da.*

•Proiectul obstruat trebuie să devină lege. Voința majorității trebuie validată. Statul trebuie adus în poziția, ca să voiească a primi ori a respinge proiectul din cestiune și națiunea trebuie scoasă din nesiguranța umilitoare. *Aceasta față de brutalitate numai prin brutalitate se poate ajunge.*

•Și de mai multe ori nu e destul o singură învingere. Majoritatea va

fi probabil silită, să ieie măsuri în contra repetării astorfel de atacuri. Atunci a intrat necesitatea înăsprii regulamentului...

Din Dietă.

— Sedința din 9 Martie —

Pe coridorul Camerei n'a fost altă temă, decât eșecul fără îndoială rușinos a lui Holló și consoții dela adunarea monstră de protestare ținută Duminecă. Kossuthiștii abea aveau aderenți până-ce socialiștii erau în număr imens și Holló-iștii au trebuit să defileze rușinați pe dinaintea lor. Acesta e adevărul despre imposantul ciorobor kossuthist de Duminecă.

Durerea eșecului de Duminecă a răsuflat apoi în ședința. Conte Zichy Jenő, cel care a trecut dela liberali la kossuthiști, a atacat cu multă vehemență pe Vészi pentru-că l-a acuzat că pactează cu socialiștii.

Cuvintele lui Zichy erau atât de aspre încât a provocat de mai multe ori resensul majorității și îndeosebi i-a atins susceptibilitatea lui Széll atunci când a zis „că joacă cu cărți false“.

A fost îndrumat pentru aceasta la ordine. Zichy își termină apoi discursul zicând: Disolvați parlamentul și poftim a merge cu acest program naintea alegătorilor.

Rakovszky István: Nu cutează!

Contele Zichy Jenő: Și dacă din nou se vor alege majoritate, atunci mă voi închina.

I-a răspuns apoi Széll protestând în contra alusiei cu „jocul fals“.

După terminarea incidentului au trecut la desbaterea proiectelor militare.

A vorbit pe lung Papp Elek despre starea poporului, pe care nu se mai poate pune povară. Da, dacă armata ar fi națională (adecă unguerească N. R.). Atunci poporul peste noapte s'ar schimba, ar mai putea suporta sarcina. (Acesta e cap kossuthist! N. R.). Dup'aceea anunță, că armata actuală este cu desăvârșire austriacă.

A mai cerut cuvântul Vészi în cestiunea personală și ședința s'a terminat.

Presă din Arad

despre

banca „Victoria“.

„Függetlenség“ dela 10 Martie publicând o lungă dare de seamă despre adunarea generală a băncii „Victoria“ face următoarea introducere dării sale de seamă:

„Din an în an banca „Victoria“ arată succes tot mai bogat, după-cum s'a putut constata din raportul general prezentat adunării generale de Duminecă.

În raportul direcțiunii este o parte foarte interesantă, care va atrage atenția tuturor cercurilor: protestul împotriva acuzărilor că la bancă s'ar face politică. Dovada afirmării direcției că nu se face politică este mai ales faptul, că banca spriginește îndeosebi clasa mijlocie, ajutând cu multă bunăvoință și promptitudine la credit pe micii proprietari și industriași și deopotrivă atât pe Maghiari cât și pe Români.

Bilanțul prezentat Duminecă întrece așteptările chiar și a celor mai optimiști, așa că acționarii cu adevărat au sârbătorit direcțiunea, îndeosebi pe directorul executiv Dr. N. Oncu și pe secretarul general Sava Raicu, precum și pe zeloșii funcționari.

„Arad és Vidéke“ scrie:

„Între băncile române din Ungaria, banca „Victoria“ este una dintre cele mai tari. Ea și-a ținut a 15 a adunare generală Duminecă sub prezidiul notarului public D. Bonciu.

Acționarii în număr neobișnuit de mulți, vre-o 50, au luat parte la adunarea generală care s'a petrecut în liniște. Mai interesant a fost din raportul direcțiunii acea parte, în care s'a protestat în contra învinuirilor ca și când institutul s'ar conduce de interese politice. De fapt, în public se acreditase șvonul că „Victoria“ în afară de misiunea economică duce rol conducător în politică și în luptele bisericesti. Această bănuială caută direcția s'o împrăștie.

România și Turcia.

D. T. G. Djuvara adresează „Cronicei“ următoarea scrisoare:

Domnule director,

De oarece ați reproduș greșit pasagiul, din conferința mea asupra lui Edgar Quinet, cu privire la situațiunea din Orient, vă aș fi foarte recunoscător să bine-voiți a publica cuvintele mele întocmai cum le-am rostit. Iată-le:

Ideea lui Quinet despre o înțelegere intimă între România și Turcia este tot atât de interesantă astăzi, când cestiunea Orientului dominează politica Europei. Este neîndoios că avem interes ca Turcia să fie cât se poate mai tare pentru păstrarea echilibrului în peninsula balcanică.

În testamentul politic al Marelui Vizir Fuad Pașa, Englezii sunt înlocuiți ca cel mai bun prieten al imperiului otoman; diferitele circumstanțe și faptul că Englezii e absorbită în Egipt și în extremul Orient, fac ca astăzi nu mai ia în mână cu pasiune interesele Turciei. Se poate zice că astăzi Românii sunt împreună cu Germanii cel mai bun prieten al imperiului otoman.

Pentru-că am trăit opt ani în Turcia și în Bulgaria, îmi permit să exprim convingerea ce am, că temerile de o apropiată conflagrațiune în peninsula balcanică sunt exagerate. Starea ce va rezulta din reformele impuse în Macedonia de Rusia și Austro Ungaria va dura multă vreme încă. Însă pentru ori-ce eventualitate neprevăzută, linia politică de purtare ce a fost indicată cu atâta istețime și aș îndrăzni să zic cu atât patriotism românesc de Edgar Quinet, îmi pare și astăzi demnă de a fi urmată.

Profit de ocaziune pentru a observa că cele spuse de mine sunt o părere personală și nu pot avea nici o pecetie de oficialitate, de oare-ce nu ocup nici o funcțiune în Stat.

Eșecul Kossuthiștilor.

S'a scremut muntele...

Adunarea monstră a „națiunii“ care să pună în respect și pe Regele în palatul său din Buda când va vedea miile, sutele de mil protestând pe cheiul Dunării în fața palatului — s'a sfârșit cu un blamagiu ne mai pomenit de trist, rușinos, tragi-comic.

Ziarele din Budapesta cari aduc amănunte zice, că a provocat surisul privitorilor girurile „imposante“ ale manifestanților. Un antiuar de cărți cu numele Solymosi Márton, îmbrăcat în atilă unguerească și cu un buzdugan ruginit în mână a mers în fruntea cortegiului. Pe locul unde era să se țină întrunirea se adunaseră deja vre-o 2—3000 socialiști, dinaintea cărora demonstrații s'au retras prin strade laterale. Ear sfârșitul a fost că adunare formală nici nu s'a putut ținea și asemenea nu s'au putut aduce concluse.

Socialiștii au ris de ei și au urmărit cu batjocuri și injurii ceata pornită cu mare alaiu și cu steaguri multe până în sfârșit le-a succes să-i împrăștie prin strade laterale.

Prin stradele acestea manifestații au spart vre-o câteva ferestre la casele cari n'au arborat stindard și au strigat căte un „abzug“ la Casina Națională la hotelul

Cronica săptămânei.*

— 8/III 1903.

Săptămâna milioanei!

Măi e vorbă?

...Dar cetitorii acestui mult prețuit și foarte apreciat ziar (Vezi restanțe de abonament. Nota Adm.) nu știu cum devine afacerea cu... milioanele.

Voi căuta deci să descure casurile, spre cea mai mare bucurie a poporului român. Dar pentru aceasta, rog să lipsească zefemeaua expresă ori aplicată (a Admin. „Tr. Pop.“) și să se întroneze serioșitatea demnă în cugetele tuturor.

Nu e vorbă de vre-o bancă austro-bucovineană, à la Ugron — franczia-magyar — Petersburg-Rimler, — ci e vorba, că băncile românești din părțile noastre au dat acționarilor dividende cinstite.

Dar nici chiar de aceasta!

Nu aci e milionul. Milioanele? mă veți întreba...

Pardon! voi răspunde, — nu mă luați repede, că n'am nici o acție dela nici o bancă; de oare-ce „banca bohemă“ încă nu s'a înființat...

* întârziată din lipsă de spațiu.

Nici nu voi să vorbesc la acest loc de milioanele circulă pe la băncile românești, până-când „bohemi“ nu vor ajunge să le întunece, cu aplicarea miliardului lor sperativ-american, — la interesele noastre.

Dar vorba fiind de America, tot la America, săraca, tot spre America se îndreptează ahturile bohemo-gazetaricești; și mulți dintre noi regretă că nu s'au născut emigrații îmbogățite, pentru a se putea reîntoarce în patria lui Bartha Miklós, dar nu și alui Vészi (Veis) aborigină.

Destul și bine, fiind vorba de America... Se zicea odinioară că: *Ab Oriente lux.*

Dar „s'a schimbat mașina lumii“! Și noi astăzi visăm, dacă nu așteptăm chiar — mai mult sau mai puțin —: *ab Occidente pecunia*: moșteniri dela „unchii“ nostri îmbogățite, nemoștenite și adormite în Domnul în „lumea nouă“.

Așteptăm cu toții împreună și fie-care în parte — norocul.

Dar vorba e: Pe cine se nimereste!

Un tată a mulți copii, învățător a și mai mulți. — s'ar putea el aștepta la o moștenire americană?

Dar să-l lăsăm, până mai pe urmă. Dar Leandru oare?

Da, sunt alte mări acum ca pe vremea elino eroică etc. Azi valorile nu aduc cadavre, ci vești — prin telegraful fără sârmă, ca vestea adică, cum-că „Leandru“ al nostru e aproape să pună mână pe milionul de origine americană, hărăzit lui dela un unchiu „pierdut“ (!!!) din vremuri în „larga lume“, un unchiu al nedespărțitel sale jamătăți: Hero!

I'auzi, I'auzi!

Asta ar fi una! Ș'apoi să vezi pe urmă!

Dar asta-i una.

America cu pași repezi se apropie de platurile Dunărene. Și eată că bohemianul mai mult s'au mai puțin *fresco*, Nicu Stejărel veste prinde, că cel ce cu nevastă-mea e frate dar în colo...

un milionar, e pe cale; adică, e cât p'aci să pună mâna pe câte-va milioane.

Și ce bine i-ar prinde dascălului „emeritând“ și cu mulți copii! — căci de el e vorba.

De-aș fi flăcău, i-aș cere o fată de nevastă (Să nu m'audă!) Dar așa... mă

va cinsti cu o halbă de bere, și poate la viitorul Crăciun cu un porc grăsean, să nu i-se simță oasele...

Și rămânem prieteni; el milionar, eu — scriu mai departe.

În veșt pubeagului *Meghea*, a aspirat aer din *munții săi*, din Ardeal. Munții săi! Tare s'a apropiat America.

Dar totuși nu-i americanism! Ci e milionul, milionul la poarta unui bohem!

Apoi să nu fi bohem? De sigur că Bocu o regretă!

Dar biet Exmeșto? El visează munții; dorește aurul; și ar avea o singură evlavie:

Să vadă trei „bohemi“ deveniți *viriliști pur sang* în Arad, ca apoi să ridă de Neuman, — din olimpiana înălțime a capitalismului român.

Oe a mai fost de seamă în decursul săptămânei expirate, — pe cine l-a întorsat, să fi cetit gazeta aceasta.

Ah! milioanele!! milioanele!!!

Panonia, au spart ferestrele clubului liberal și vre-o câteva geamuri dela palatul principesei Clotild

Așa s'a terminat grandioasa manifestare.

S'a pronunțat deci „națiunea” și inima țării, capitala, nu ne îndoiim deci că guvernul va ceda puternicelor presiuni și va retrage ca mâne proiectele.

Despre o critică.

În biblioteca teatrală a „Poporului Român” a apărut piesa teatrală localizată după C. Murai sub titlu „Dragoste copilărească”. Foile noastre au primit-o cu cea mai mare bunăvoință. E un cas îmbucurător, că foile române încep a se lăsa de data străbună — de a na critică personală, ci după cum fac și celelalte națiuni culte, caută numai valoarea produsului literar.

Di I. Minea, mi-se pare student, a avut bunăvoință de a cetii piesa amintită. Îi mulțumesc pentru observațiile ce mi-le-a făcut — căci a critica nu e lucru necinstit. Observ numai că D-lui încă nu e destul de precaut. Nu și poate stăpâni simțăminte, și fără de nici o modestie ia la refec — foile cari mi-au apretiat bine lucrarea. Oare D-lui nu se face cel puțin ridicul, dacă nu „oribil”, când se ține mai caminte, decât criticii, Tribunei, Gazetei, Unirei, Revistei Bistriței, Luceafărului, Poporului Român etc.

Greșeli voi fi făcut, conced — căci în limbajul cui nu vei afla greșeli, dacă anume le cauți? Și să vedem cari sunt greșelile, pentru cari numește pe criticii foilor susnumite oribili.

1. Afirmă, că poporul nu zice „io” — fără eu. Oare umblat-a D-l Minea printre popor?

2. Scopul mi-a fost, ca să dau în mâna cetitorilor „Poporului Român” și mai cu seamă a corarilor din Banat o piesă acomodată (n'am avut cine știe ce ambiție); — deci am avut înaintea ochilor mai mult graiul poporului bănățean, unde dela oricine poți auzi cuvântul „mulcom”. Oare moacanil din Săcele nu folosesc cuvântul acesta?

3. „Să te trăiască D-zău”. Expresia asta o sfi în multe părți locuite de Români. Poate că e introdusă în limbă prin prin analogia expresiei „Să te bată D-zău”.

4. Servitoarea când vooște să cheme afară pe stăpâna sa i zice „Prea stimată Doamnă”. D-la D-l Minea, ca stud. univ. fil, putem pretinde ca să cetească cu mai mare atențiune presa și să observe că tinerii (cari sunt inteligenți, doară Valeriu e avocat) an invățat o pre Nața ca să cheme întotdeauna afară pe Marta, punându-i în gură totodată și vorbele, cu cari s-o agrăiescă, ca în chipul acesta să fie și mai comică situația. Ca candidat de profesor ar putea ști, că în literatura dramatică europeană sunt asemenea figuri.

Etc. etc.

Dacă d-l Minea încă n'a ajuns timpul, ca să poată fi obiectiv, atunci să aștepte până își va găta studiile și ezmenele la universitate, căci viața îl va arăta, că din ce ne îndepărțăm mai tare dela examenul de maturitate (căci atunci suntem mai închipuiți) — cu atâta devenim mai calmi, mai serioși — și vedem că mult, tare mult trebuie să studiam ca să putem produce ceva.

Pe lângă toate greșelile acestea să vede că publicul totuși dă drept domnilor criticii dela foile noastre căci nu este zi, ca să nu o comande omenii și nu este săptămână, ca Red. Poporului Român să nu primească știri despre succesul localizării — după di Minea — pe nedrept laudată.

Așadar oare cine s're drept?

„Mai domol” d-le Minea — și „nainte”.

Dr. Iosif Siegescu
profesor.

NOUTĂȚI.

ARAD, 10 Martie n. 1903.

Știri personale. P. C. Sa nou alesul episcop al Aradului I. I. Papp a plecat ieri după amiază la Budapesta unde după toate probabilitățile va primi confirmarea Sinodului Episcopesc, fiind acum în Budapesta atât I. P. S. Sa Mitropolitul Meșanu, cât și P. S. Sa Episcopul N. Popea. Înălții prelații s'au adunat anume la ședința comitetului fundațiunei Goșdu.

Bittó István, fost prim-ministru al Ungariei, a încetat din viață.

Baronul Bánffy a fost ales Duminecă unanim president al Casinei din Lipotváros în Budapesta. Se știe că acest cartier al capitalei maghiare este centrul vieții Ovreilor din patrie.

Afacere între contele Zichy și Vészi. În ședința de ieri a parlamentului contele Zichy a atacat în mod foarte violent pe publicistul deputat Vészi, zicând între altele că îl este rușine de colegialitatea de deputat ce o are cu Vészi. Vészi erl după amiază și a constituit martori pe Gajáry Géza și Saccelláry Gyögy cari au cauzat pe Zichy să-l ceară satisfacție însă nu l-au aflat acasă.

O clarificare. La alegerea din Făget zise un pasivist:

— Toate-s înzădar, dacă am și de creșta activitate! Urmarea ar fi, că stăpânirea, în cercuri românești, ar candida români — guvernamentali, întru cât e vorba, de a se grupa, poporul, pe lângă cei-ce vorbește — românește.

— Acum să clarific lucrul: Domnul meu! Din întreagă decurgerea alegerii, cred că ai experimentat, că nu a vorbi românește e totul; e destul ca să nu fi candidatul stăpânirii și reușești.

Cei puțin așa s'a manifestat tot lucrul la Făget. Poporul, vede și nu să mai poate orbi. A început a lovi în rană.

(Verax).

Principesa Luisa. Se telegrafiază din Dresda: În familia Domnitoare saxonă în timpul cel mai scurt se vor face esențiale schimbări. Așa dama de Curte a principesei Luisa care a tradat relațiile principesei cu Giron va fi absolvită de serviciu și mareșalul de Curte încă va părăsi serviciul. Înainte de împăcarea marelui ducesă Alice cu principesa Luisa avocatul Lachenal a avisat cercurile de aici, că este dispusă a rupe desăvârșit cu Giron, și-a și ars și pân' acum toate scrisorile, fotografiile și alte lucruri cari îi aminteau poate de dînsul. Se mai vorbește ca principesa Luisa ar fi făcut jurământ înaintea mamei sale, că nu vooște mai mult nici să știe despre omul care a îndemnat-o la rău și a împins-o la nefericire. Marea ducesă Alice a fost atât de mișcată de acest jurământ încât s'a împăcat cu fata ei și a luat asupra sa angajamentul să-i exoneraze iertare și dela Regele Francisc Iosif.

† Emilian Cioran. Subscrișiți cu inima înfrântă de durere auzită tuturor rudeniilor și cunoscuților, că preaiubitul soț, respectiv tată Emilian Cioran, paroh gr. or., după grele suferințe a adormit în Domnul Mercuri la 19 Februarie (4 Martie) a. e., la 3 ore dimineața, în etate de 64 ani. Rămășițele pământești ale scumpului defunct se vor așeza sere odihni în cimitic Vineri, la 21 Februarie (6 Martie) la 2 ore p. m. din casa proprie în cripta familiară din cimiterial dela biserica nouă gr. or. din Rășinari, — la care tristă festivitate s'au invitat toate rudeniile, amicii și cunoscuții. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată! Rășinari, 19 Februarie (4 Martie), 1903 Caliope Cioran n. Manole ca soția. Eugeniu, Emilian, Emilia și Agnes m. V. Runcean, ca fi și fice. Maria n. Popescu, noră. Vasiliu Runcean, ginere.

„Mâna neagră” în Spania. La Malaga în Spania, peste 800 de țărani s'au adunat, cerând revisuirea faimosului proces numit Mano Negra, mâna neagră.

Procesul acesta a făcut cea mai mare senzație, nu numai în Spania, ci și în toată Europa.

El are multă asemănare cu nihilismul din Rusia și cu inchișițiile din Evul Mediu.

Eată câte-va detalii. Miseria țărănilor din Andalusia este foarte mare. Ei trebuie să muncească 14 cea-uri pe zi pentru o leafă de 72 bani și sunt pedepsiți aspru la fie-care moment de maril proprietari și arendași. Soarta țărănilor din Andalusia este mai rea decât a sclavilor din antichitate, iar pedepsele ce le suferă ei sunt mai groasnice decât suferințele martirilor condamnați de inchișițiile din Evul Mediu.

Din cauza aceasta țărăni au făcut asociații secrete. Cea mai teribilă a fost aso-

ciația numită Mâna Neagră. Programul lor era să omoare, să arză, să otrăvească, în-trebuințând ori-ce mijloace, numai să scape de cruzii exploataatori.

Membrii depuneau jurământ și executau întocmai și la timp, toate ordinele primite.

Cei-ce făceau parte din banda Mâna neagră otrăviau pe stăpânii lor.

Omorurile se înmulțeau pe fie-care zi. Numeroși bogătași și moșieri, cu femei și cu copii dispăreau, iar asasinii nu se puteau găsi.

Toată Spania a fost coprinsă de groasă de isprăvile bandei Mâna neagră.

Guvernul a lu t măsuri extra-ordinare. A înființat o jandarmerie specială pentru urmărirea și descoperirea criminalilor.

S'a descoperit însă mai târziu că între banda Mănei negre și autorități era o înțelegere.

La 4 Martie au fost arestați 300 de țărani și puși la închisoare, dela Ierez; câte-va zile mai târziu alți 83, cam la 18 Martie au fost arestați alți 241 membri din banda neagră.

Foarte mulți din aceștia au fost condamnați la muncă silnică. Din cauza răului tratament mulți au murit, iar unii au fost grațiați.

Au rămas numai opt condamnați cari mai sunt în viață.

Cei 800 de țărani adunați la Malaga cer revisuirea procesului.

Guvernul se pare că nu e dispu să facă revisuire, ci se gândeste să grațieze pe condamnați cari mai sunt în viață, punând ast-fel capăt unei chestiuni, care putea să producă noi rescoale în Andalusia.

Avis. Părinții cari ar fi având copile și ar dori să le inscrie la liceul de fete despre care tratăm pe pag. I. a ziarului nostru, sunt poștiți să facă cunoscut, în termen d-o săptămână, d-lui profesor Dr. Hunyady József (kir. főgimnázium tanár, Arad). Să spună anume dacă ar dori să-și așeze copilele în internat ori le vor inscrie numai în cl. I. ca eleve externe.

Toți știu, că sămânțele de napl de nutreț, ale lui Mauthner sămânțe impregnate sau roadele mai bogate, că sămânțele de verdețuri ale lui Mauthner produc zarzavaturile mai bune și că din sămânțele de flori ale lui Mauthner cresc florile cele mai frumoase. — Cu un cuvânt: Sămânțele lui Mauthner sunt cele mai bune, depositul cel mai mare și prețurile uimitor de ieftine.

Dare de seamă și mulțumită publică. Pentru ajutorarea familiei rămasă după reposarea fostului coleg (invățător) Aurel Popoviciu au mai colectat și contribuit următorii:

1. Dl. Gavril Pana, invățător a colectat dela: Dl Teodor Papp, preot 1 cor. și Gavril Pana, inv. 1 cor. Ambii din Alparea.

2. Dl Iosif Silaghi, invățător a colectat dela: Ana Teorean, 2 cor. și Iosif Silaghi 2 cor. Ambii din Măderat.

3. Avram Igna, invățător în Ineu (Bihar) a contribuit 2 cor.

4. Ioan Petrila inv. în Miarlău a contribuit 1 cor.

5. Dl Crăciun Ignuța, inv. a colectat dela: Dl Iustin Popa, preot 1 cor. Ioan Crainic, inv. 40 fl., Georgiu Pribacu, 1 cor., Crăciun Ignuța, inv. 1 cor. Toți din Ter-nova.

6. Dl Ioan Bele inv. a colectat dela următorii domni: Stefan Capra inv. 2 cor. Georgiu Ispravnic, comerciant 1 cor.; Popa Teodor 1 cor.; Cornea Avacum 20 fl.; Cornea Moisa 29 fl.; Georgie Gale 20 fl.; Ioan Jercan, preot 2 cor.; Ioan Codreanu, preot 1 cor.; Nicolae Dascăl, perceptor 40 fl.; Vasilie Cherecheș 1 cor.; Kövendi József, inv. com. 1 cor.; Almáry Lajos 20 fl.; N. N. 40 fl.; Iosif Dan, pres. comit. parochial 1 cor.; Ioan Bele, inv. și soția 2 coroane.

7. Dl Pantelie Bugariu, inv. a colectat dela următorii domni: Nicolae Popa 1 cor.; Nicolae ? (M. Lazari) 40 fl.; N. N. 40 fl.; Mihai Popau 1 cor.; Kohn Aladar 1 cor.; Pastelie Bugariu 1 cor. Toți din Tășad.

Care sumă am predat-o familiei din chestie.

În numele acestei familii vin și pe aceasta cale a le exprima marimozilor

domni contribuitori (cele mai vii mulțumite poftindu-le să le dăruiască Dumnezeu viață îndelungată și fericită).

Miersig, la 4 Februarie 1903.

Iulian Paguba,
invățător.

„Ilustrațiunea Română”, numărul 4 are atât gravuri foarte bine reușite (între altele doamna Aristizza Romanescu, în mai multe roluri ce a jucat la Teatrul Național) cât și un cuprins variat și instructiv. Prețul unui număr singuratic este 1 leu. Se poate abona la Atelierul grafic I. V. Socec în București.

Acum a apărut „Herbarium”, de Lej-tényi Sándor, tradus în românește de Nicolae Mihulin, profesor. Prețul 1 cor. 50 fl. A apărut în editura Ingus I. și fiul, Ibrar, Arad.

Se recomandă ca scriitor în cancelarie advocațională ori notarială un tiner care posedă în vorbă și în scris bine limba română și maghiară.

Felurimi.

O statistică macabră. După cele mai bune și noi cercetări statistice rezultă că la 10.000 de oameni, se întâmplă pe an următoarele casuri de sinucideri:

Anglia	0.76
Franța	1.87
Italia	0.46
Germania	1.63
Austro-Ungaria	2.71

Din această tabelă se poate vedea că Germania dintre toate țările are numărul cel mai mare.

Cele mai puține sinucideri sunt în Spania, cu 0.35 pe an. În Rusia mai puțin ca ori-unde.

În armată, sinuciderile au un raport cu totul altul.

Astfel, la 10.000 de soldați și pe fiecare an se sinucid în:

Anglia	2.06
Franța	3.33
Italia	4.07
Germania	9.33
Austro-Ungaria	12.53

Precum se vede Austro-Ungaria este țara care dă cel mai mare număr de sinucideri în armată.

Judecând după cauzele cari produc aceste omoruri, avem:

De mizerie, civili 9 la sută, militar 2 la sută.

Din cauza boalelor civili 7 la sută militar 1 la sută.

De nebunie civili 29 la sută, militari 1 la sută.

Din cauza amorului și pasiune civili 13 la sută militar 5 la sută.

De tristete și disperare, civili 16 la sută militar 6 la sută.

De frică de pedeapsă, civili nici unii, militari 31 la sută.

Precum se vede, frica de pedeapsă produce în armată cele mai multe victime și fiind-că în Austro Ungaria disciplina se face în modul cel mai brutal și mai neuman, unde dacă un nasture dela tunică nu stră-lucește, soldatul este aspru pedepsit, de aceea nu-i de mirare că toamă acolo sinuciderile în armată să fie mai numeroase.

Sinuciderile în armata austriacă au început a îngriji așa de mult pe bărbații politici din Viena, încât mai zilele trecute s'a făcut în Reichstag o interpelare asupra chestiunei: cum se face că la 10.000 de soldați în Germania se împușcă abia 6.33, ear în Austria 12.53.

POSTA REDACȚIEI.

„În preajma alegerilor sinodale” cuprinde lucruri bune, pe cari însă a le realisa depinde dela D-Voastră; ș'aceasta s'o faceți fără a scrie pentru publicitate, ci adresați-te celor de-o părere cu D-Ta și cu putere de a duce la îndeplinire planul.

R. în Tornia. După-ce vom ceti-o, vom da răspuns.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu.
Editor Aurel Popovici-Barcianu.

Pachetarea in provință gratuit!

Cornel Tămășdan,

prăvălie de coloniale, de delicatose și de ape minerale.

Arad, Iozsefföherczeg-ut nrul 12.

Își recomandă prăvălia bogat asortată, unde să capătă din primul isvor articoli de coloniale și delicatose, tee și rumul cel mai fin din străinătate, tot felul de ape minerale, vinuri din țară și din străinătate, șampane franceze și ungurești, cognacuri, toate cu prețurile cele mai moderate.

Asigurând P. T. public despre un serviciu prompt și ieftin sunt

cu deplin respect

Cornel Tămășdan.

884 10-10

La plățile in bani gata se dau favoruri de 2 procente.

Serviciu prompt și grabnic.

Telefon nr. 419.

Telefon nr. 419.

„Nădlăcana“

institut de credit și economii, societate pe acții în

NĂDLAC (Nagylak) comitatul Cienadului.

Fondată la 1897 cu un capital social de 100.000 coroane în 1000 bucăți acții à 100 coroane.

Acordă: credite personale pe cambii, credite pe cambii cu acoperire ipotecară, credite pe obligațiuni cu cavenți și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

Primește: depuneri spre fructificare, după oari institutul plătește contribuția erarială; ear deponenții primesc după banii depuși 5% interese.

545 - 76

Direcțiunea.

Telefon: 440

Telefon: 440

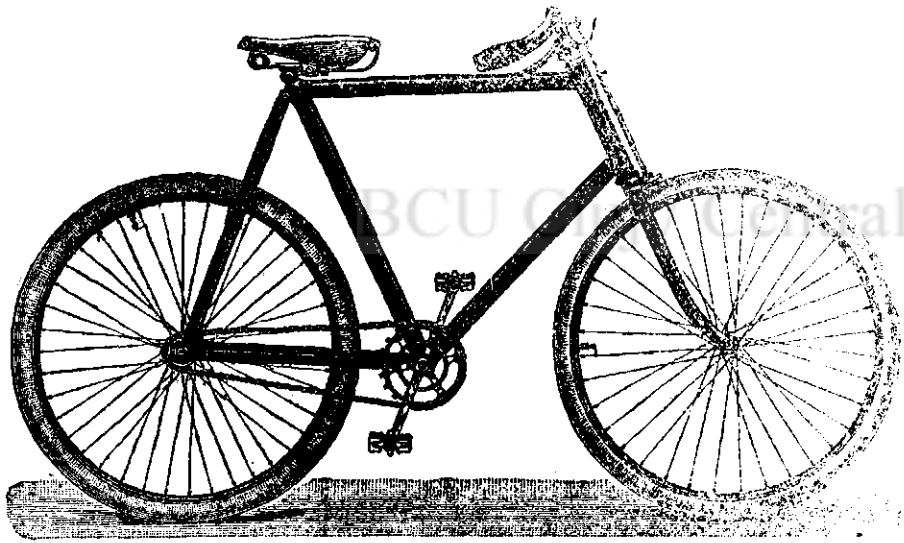
Koch Dániel

ARAD, strada Deák Ferencz nr. 42,
vis à-vis de hotelul „Crucea-albă“.

Mare deposit de biciclete de primul rang, de mașini de cusut și exclusiv deposit de cele mai vestite biciclete

„Puch“.

Primește în lucrare transformarea totală, emailarea în toate colorile, precum și nickelarea a ori-ce biciclete.

Părți constituitoare de biciclete și mașini de cusut, precum și tot felul de fabricate pentru mașini permanent se găsește în magazinul meu.

Biciclete și mașini de cusut se vând cu prețuri favorabile.

Aplicarea la locul lor a sonerelor electrice și a telefoanelor de casă se execută cu prețuri foarte avantajoase.

Mare magazin de mașini electrice.

Mare atelier pentru reparaturi.

Comandele din provință se îndeplinesc cu toată punctualitatea.

733 - 40

Spre binevoitoarea atențiune!

Am onoare a Vă încunoștința, că am deschis în Arad, strada Deák Ferencz Nr. 24 vis-à-vis de biserica reformată, un institut de

Lithographie, cyncographie și autographie.

Efectuesc tot felul de lucrări cari se țin de aceste branșe, precum: cărți de vizită, de adrese, bilete de logodnă și cununie, invitări, vignete, capete de scrisori, placate (afize), note, blanchete, caete de caligrafie, de desen, peisage, atestate diplome, acții, libele de depunere și tot felul de lucrări artistice și în culori etc. etc. Prețuri moderate.

Asigurându-Vă, că mi voi da toată silința, să îndeplinesc lucrările primite cu cea mai mare punctualitate și promptitudine, conform gustului și dorinței, Vă rog să binevoiți a mă onora și sprijini cu prețurile D.-Voastre comande.

Cu toată stima:

PETRU SIMTION,
proprietar de lithographie.

Spre binevoitoarea atențiune!

Subscrisul îmi permit a anunța cu stimă P. T. Public din Oravița și jur, că am deschis de mai mulți ani în casa mea proprie vis-à-vis de casa lui Mediu un

Atelier pentru haine bărbătești.

Basat pe cunoștințele mele în croit și executare fină ce le-am câștigat în decurs de mai mulți ani în primele ateliere din capitală, mai ales la croitorii de curte, mă pun în poziție de a putea servi pe On. mușterii cari mă vor onora cu comande cu croiul cel mai nou englez și francez.

Rog în special cu umilință inteligența română — și cu considerare la faptul că sunt român — să binevoiască a mă onora cu comandele D-lor.

Pentru serviciu prompt și efectuare solidă garantează
cu toată stima

P. COLARIU,
croitorie engleză și franceză.

854 9-

Oravița, în casa proprie, strada principală.

Ai să cumperi ieftin și să fii indestulit!

Să cumperi ghete de ale lui Porter.

Favor de portret!

Se capătă:

Fabricat escelent!

Port ușor!

Lucru minunat!

Formă elegantă!

De dimineața până seara poți alege!

Telefon nrul 324.

Comandele prin postă se fac pe o corespondență de cinci fileri din prețul curent.

In prăvălia mare a lui Porter Vilmos Arad,

Szabadság-tér (piața libertății).

Tipografia „Tribuna Poporului“, Aurel Popoviciu-Barciana.